

USPOREDBA OPOREZIVANJA DOBITI U REPUBLICI HRVATSKOJ I BOSNI I HERCEGOVINI

Omazić, Antea

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:791563>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

USPOREDBA OPOREZIVANJA DOBITI U

REPUBLICI HRVATSKOJ I

BOSNI I HERCEGOVINI

Mentor:

Doc.dr.sc. Jasenka Bubić

Studentica:

Antea Omazić

Split, rujan 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
1.1. Definiranje problema	1
1.2. Cilj rada.....	1
1.3. Metode rada	2
1.4. Struktura i opseg rada	2
2. OPOREZIVANJE DOBITI U REPUBLICI HRVATSKOJ	3
2.1. Porezni obveznik i porezna olakšica	3
2.2. Utvrđivanje porezne osnovice	4
2.3. Porezno razdoblje.....	6
2.4. Porezne olakšice i poticaji.....	7
3. OPOREZIVANJE DOBITI U BOSNI I HERCEGOVINI	10
3.1. Zakonska regulativa.....	12
3.2. Porezni obveznici u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	14
3.3. Porezni izdaci i poticaji u sustavu oporezivanja dobiti u BiH	15
3.4. Porezno razdoblje.....	18
3.5. Utvrđivanje poreza na dobit i porezna bilanca	18
4. USPOREDBA POREZA NA DOBIT U REPUBLICI HRVATSKOJ I BOSNI I HERCEGOVINI.....	20
4.1. Obračun i porezni izvještaj u Republici Hrvatskoj	21
4.2. Obračun i porezni izvještaj u Bosni i Hercegovini.....	24
4.3. Komentar usporednih obračuna poreza na dobit	29
5. ZAKLJUČAK.....	33
LITERATURA	35
POPIS GRAFIKONA I TABLICA	37
SAŽETAK.....	38
SUMMARY	39

1. UVOD

Porez na dobit može se objasniti kao porez kojeg trgovačka društva plaćaju na ostvarenu dobit tj. na razliku između prihoda i rashoda. U nekim zemljama naziva se i porez na dohodak trgovačkih društava odnosno pravnih osoba, a razlikuje se od poreza na dohodak koji plaćaju fizičke osobe. U Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini nema poreza na dohodak trgovačkih društava, nego postoji samo porez na dobit.

1.1. Definiranje problema

Investitori uvijek imaju dilemu kod odlučivanja u koju djelatnost uložiti svoj kapital i vodeći pritom računa gdje je povoljnije ulagati i s aspekta poreza na dobit te koje su postupkovne procedure i složenost poreznog izvještavanja. Rad u fokus svog razmatranja postavlja zadatak analizu eventualnih razlika oporezivanja dobiti u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Da li je veća opća porezna stopa signal za izbjegavanje investiranja u jednoj ili pak drugoj zemlji, da li se odlučiti za Bosnu i Hercegovinu ili pak Republiku Hrvatsku te koja od navedenih zemalja ima više poreznih olakšica i mogućnosti reinvestiranja dobiti.

1.2. Cilj rada

Bosna i Hercegovina je specifična po tome da svaki od entiteta (Federacija BiH i Republika Srpska) i Brčko Distrikt ima ustavno pravo koje propisuje i donosi zakone iz oblasti direktnih poreza, pa tako i poreza na dobit, a razlike u propisima su značajne. Neki segmenti međuentitetskog poslovanja su i usuglašeni, ali može se reći da je federalni Zakon o porezu na dobit jednostavniji, jer se zasniva na računovodstvenim pravilima, pa će se rad fokusirati samo na Federaciju BiH i njene zakone. Spomenut će se i novi Zakon o porezu na dobit u FBiH, koji je usvojen u veljači 2016. godine, kao i promjene koje on donosi.

Cilj rada je usporediti zakonska određenja oporezivanje dobiti između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, te iznijeti zaključak je li u Republici Hrvatskoj kao razvijenijoj zemlji, koja ima veću stopu poreza na dobit, isplativije registrirati djelatnost, ili se odlučiti za Bosnu i Hercegovinu. Također je cilj rada analizirati i provedbeni postupak u

dijelu koji se odnosi na porezno izvještavanje za porez na dobit i to na praktičnom primjeru te komentirati razlike.

1.3. Metode rada

Metode istraživanja koje će se upotrebljavati prilikom izrade ovog rada će biti u skladu s teorijskim i empirijskim dijelom rada. Desk research metode će se koristiti za istraživanje stručne literature, zakona, Internet stranica i sekundarnih podataka. Pri analizi su korištene sljedeće metode: deskripcija, analiza, zaključivanje itd.

1.4. Struktura i opseg rada

Rad se sastoji od pet poglavlja na 41 stranice. U uvodnom dijelu rada, prezentira se problem istraživanja, njegova svrha i cilj, metode rada te struktura i opseg rada. Drugi dio odnosi se na zakonsko oporezivanje dobiti u Republici Hrvatskoj. Detaljno će se predstaviti i objasniti glavne značajke oporezivanja dobiti i neke promjene zakonskih odredbi oporezivanja dobiti.

U trećem dijelu, analizirati će se zakonska određenja oporezivanje dobiti u Bosni i Hercegovini. Objasniti će se promjene koje donosi novi Zakon o porezu na dobit. U poglavlju četiri usporediti će se porez na dobit u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, iznijet će se glavne značajke poreza na dobit obiju zemalja te navesti osnovne razlike između njih, prateći porezne izvještaje i komentirati razlike. Zaključak rada prikazati će do kojih je rezultata dovelo istraživanje provedeno u ovom radu. Na kraju rada predstavljen je sažetak.

2. OPOREZIVANJE DOBITI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zakonski okvir poreza na dobit u Republici Hrvatskoj temelji se na Zakonu o porezu na dobit i Pravilniku o porezu na dobit. Od 2004. godine do danas zakonska regulativa mijenjana je i nekoliko puta.¹ Navedenim Zakonom definirane su kategorije koje određuje ovaj fiskalni oblik kao što su porezni obveznik, porezno razdoblje i porezna stopa, utvrđivanje porezne osnovice te posebne kategorije kao što su olakšice, poticaji i oslobođenja.

2.1. Porezni obveznik i porezna olakšica

Porezni obveznik je trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi. Porezni obveznik je i tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident), ali i fizička osoba, koja ostvaruje dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka. Fizička osoba mora izjaviti kako će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak, te poduzetnik fizička osoba koja ostvaruje dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti. Postoje određeni kriteriji koji moraju biti ispunjeni, a vezani su za ukupni primitak veći od 3.000.000,00 kuna, poduzetnik u predhodnom razdoblju ostvari dohodak veći od 400.000,00 kuna, ima dugotrajnu imovinu u vrijednosti većoj od 2.000.000,00 kuna i prosječan broj radnika veći od 15 radnika.²

Prijavu poreza na dobit podnosi porezni obveznik za porezno razdoblje i plaća porez na dobit u roku u kojem podnosi poreznu prijavu, a podnosi prijavu Poreznoj upravi najkasnije četiri mjeseca nakon isteka razdoblja za koje se utvrđuje porez na dobit. Obveza za plaćanje poreza utvrđenog u poreznoj prijavi za pojedino porezno razdoblje smanjuje se za plaćeni predujam poreza na dobit. Uz prijavu poreza na dobit podnosi se i bilanca te račun dobiti u gubitka.³

Kao posebna kategorija poreznih obveznika (koji nisu, u pravilu, obveznici poreza na dobit) mogu se navesti tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) samouprave, tijela lokalne samouprave i Hrvatsku narodnu banku, državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državne zavode, vjerske zajednice, političke stranke, sindikate, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna

¹ Zakon o porezu na dobit, Narodne Novine broj 50/16177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14 i **50/16**.

² Zakon o porezu na dobit, op.cit., čl. 2.

³ Zakon o porezu na dobit, op.cit., čl. 35.

vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportske klubove, sportska društva i saveze, zaklade i fundacije. Navedene osobe, koje u skladu sa posebnim propisima obavljaju određenu gospodarsku djelatnost, čije bi neoporezivanje dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, dužne su u roku od 8 dana od dana početka obavljanja te djelatnosti upisati se u registar poreznih obveznika kojeg vodi Porezna uprava radi utvrđivanja obveza poreza na dobit po osnovi obavljanja određene gospodarske djelatnosti. Ako se dogodi da se ne upišu u navedeni registar, Porezna uprava će na vlastitu inicijativu ili na prijedlog drugih poreznih obveznika ili druge zainteresirane osobe, rješenjem utvrditi da su te osobe obveznici poreza na dobit za tu djelatnost. Ovom odredbom približava se poslovanje gore navedenih „neprofitnih“ subjekata sa „stalnim poreznim obveznicima“.⁴

2.2. Utvrđivanje porezne osnovice

U Republici Hrvatskoj osnovica za plaćanje poreza na dobit određuje se kao razlika između prihoda i rashoda ostvarenih u istom poreznom razdoblju. Porezna osnovica je dobit koja se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit. Poreznu osnovicu poreznog obveznika rezidenta čini dobit ostvarena u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezidenta čini samo dobit ostvarena u tuzemstvu.

U poreznu osnovicu ulazi i dobit od likvidacije, prodaje, promjene pravnog oblika i podjele poreznog obveznika, a porezna osnovica utvrđuje se prema tržišnoj vrijednosti imovine. Rashodima poreznog razdoblja smatraju se i rashodi po osnovi uplaćenih premija dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist zaposlenika, uz njegov pristanak, tuzemnom dobrovoljnom mirovinskom fondu koji je registriran u skladu s propisima koji uređuju dobrovoljno mirovinsko osiguranje, a na koje se ne plaća porez na dohodak, dok se rashodima poreznog razdoblja ne smatraju rashodi koji nisu u svezi s obavljanjem djelatnosti poreznog obveznika niti su posljedica obavljanja djelatnosti.⁵

Dakle, nakon utvrđenog dobitka ili pak gubitka iz poslovanja zakonski su propisane određene stavke koje imaju utjecaja na smanjenje porezne osnovice. Velika skupina stavki odnosi se na pozicije koje povećavaju dobit ili pak smanjuju gubitak. U bitnome će se navesti te stavke:

- rashodi od vrijednosnih usklađenja dionica i udjela, ako su bili iskazani u rashodima,

⁴ Zakon o porezu na dobit: op.cit., čl. 2.

⁵ Zakon o porezu na dobit: op. cit., čl. 5.

- svota amortizacije iznad svota propisanih Zakonom o porezu na dobit,
- 70% troškova reprezentacije u visini troškova nastalih iz poslovnog odnosa s poslovnim partnerom i 30% troškova, osim troškova osiguranja i kamata, nastalih u svezi s vlastitim ili unajmljenim motornim vozilima i drugim sredstvima za osobni prijevoz, poslovnih, rukovodnih i drugih zaposlenih osoba, ako se na osnovi korištenja sredstava za osobni prijevoz ne utvrđuje plaća,
- manjkovi na imovini iznad visine utvrđene odlukom Hrvatske gospodarske komore, odnosno Hrvatske obrtničke komore, u smislu propisa o porezu na dodanu vrijednost, po kojoj osnovi se ne plaća porez na dohodak,
- za troškove prisilne naplate poreza i drugih davanja i kazne koje izriče mjerodavno tijelo,
- za zatezne kamate između povezanih osoba i povlastice i druge oblike imovinskih koristi danih fizičkim ili pravnim osobama da nastane, odnosno ne nastane određeni događaj, tj. da se određena radnja obavi, primjerice, bolje ili brže nego inače ili da ne propusti obaviti,
- darovanja iznad 2% ukupnih prihoda iz prethodnog poreznog razdoblja, te kamate koje nisu porezno priznati rashod prema odredbama Zakona o porezu na dobit,
- rashodi utvrđeni u postupku nadzora s pripadajućim porezom na dodanu vrijednost porezom na dohodak, prirezom porezu na dohodak, te obveznim doprinosima koji nastali u svezi skrivenih isplata dobiti, te svi druge rashode koji nisu izravno u svezi s ostvarivanjem dobiti i druge svote povećanja porezne osnovice, a koji nisu bili uključeni u poreznu osnovicu.⁶

Druga skupina stavki koje utječu na utvrđivanje porezne osnovice odnosi se na pozicije koje smanjuju dobit ili pak povećavaju gubitak. Radi se o slijedećim stavkama:

- prihodi od dividendi i udjela u dobiti koji su utvrđeni Zakonom o porezu na dobit,
- prihodi od vrijednosnih usklađenja dionica i udjela (nerealizirani dobici) ako su bili uključeni u poreznu osnovicu,
- prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja koja su u prethodnim poreznim razdobljima bila uključena u poreznu osnovicu, a nisu isključena iz porezne osnovice kao porezno priznati rashod,
- svota amortizacije koja nije bila porezno priznata u ranijim razdobljima od vrijednosti propisane u Zakonu o porezu na dobit,

⁶ Zakon o porezu na dobit: op. cit., čl. 7.

- svota poticaja u obliku poreznog oslobođenja ili olakšice sukladno posebnim propisima,

- reinvestirana dobit, osim ako nije ostvarena iz bankarskog odnosno financijskog nebankarskog sektora.⁷

Neka umanjena odnosno uvećanja porezne osnovice koja su zakonom propisana trajno utječu na poreznu obvezu, a neka samo privremeno, tako da se porezna obveza premješta iz jednog u drugo porezno razdoblje. Osnovicu za plaćanje poreza na dobit trajno umanjuju olakšice u visini dijela izdataka za školovanje i izobrazbu radnika. Tako ovisno o veličini poduzetnika te o tome da li je riječ o posebnom ili općem obrazovanju, poduzetnik može sa 50% odnosno 70% učinjenih izdataka umanjiti osnovicu za plaćanje poreza na dobit.⁸

U RH porezna stopa iznosi 20% na utvrđenu poreznu osnovicu.

2.3. Porezno razdoblje

Porezno razdoblje za utvrđivanje poreza na dobit je kalendarska godina, osim ako Porezna uprava nije na zahtjev poreznog obveznika odobrila da se poslovna i kalendarska godina razlikuju. Pri tome porezno razdoblje ne smije prelaziti razdoblje od 12 mjeseci. Izabrano porezno razdoblje porezni obveznik ne može mijenjati tri godine.

Postoje porezni obveznici koji mogu imati porezno razdoblje koje nije kalendarska godina. U takvim poslovnim situacijama razdoblje utvrđivanja poreza na dobit može biti i dio poslovne godine i to u sljedećim slučajevima:

- ako je poduzetnik registriran tijekom poslovne godine,
- ako je poduzetnik premještao sjedište ili upravljanje poslovima iz inozemstva u tuzemstvo ili iz tuzemstva u inozemstvo,
- ako je tijekom poslovne godine otvoren postupak stečaja ili likvidacije,
- ako je tijekom godine okončan postupak stečaja ili likvidacije,
- ako je tijekom godine došlo do statusnih promjena – spajanja, pripajanja ili podjele društva (razdvajanje i odvajanje).⁹

⁷ Zakon o porezu na dobit: op. cit., čl. 6.

⁸ Porez na dobit-Na što treba obratiti pažnju do kraja 2013.; [Internet]; raspoloživo na: <http://lider.media/aktualno/tvrtke-i-trzista/poslovna-scena/porez-na-dobit-na-sto-treba-obratiti-paznju-do-kraja-2013/> [20.08.2016.]

⁹ Porezna uprava: Porez na dobit - Utvrđivanje godišnjeg poreza, godišnja porezna prijava, dostupno na: http://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19197 [11. 08. 2016.]

2.4. Porezne olakšice i poticaji

Zakonskim odredbama postoji mogućnost korištenja poreznih olakšica i poticaja. No međutim ograničava se i paralelno korištenje poreznih olakšica. Naime, porezni obveznici koji koriste poreznu olakšicu prema Zakonu o poticanju investicija (NN 111/12, 28/13) i unapređenju investicijskog okruženja ne mogu temeljem istih izvršenih investicija u dugotrajnu imovinu koristiti poreznu olakšicu za reinvestiranu dobit.

Novi način korištenja porezne olakšice za reinvestiranu dobit prilagođen je investicijama koje se izvršavaju u kraćem razdoblju, dok je za poduzetnike čije se investicije razvijaju u dužem vremenskom razdoblju prilagođen Zakon o poticanju investicija i unapređenju investicijskog okruženja. Ovi potonji mogu se kao porezni poticaji koristiti u razdoblju od deset godina, dok se ulaganja u dugotrajnu imovinu mogu izvršiti u razdoblju od tri godine. Stoga je novim odredbama utvrđeno da porezni obveznici ne mogu u istom poreznom razdoblju temeljem izvršenih ulaganja u konkretnu dugotrajnu imovinu istodobno koristiti poreznu olakšicu za reinvestiranu dobit i poreznu olakšicu temeljem Zakona o poticanju investicija i unapređenju investicijskog okruženja.

Porezne olakšice ostvaruju sljedeći porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju RH i na području Grada Vukovara utvrđenog prema posebnom propisu o obnovi i razvoju Grada Vukovara. Uvjeti su zapošljavanje više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave, odnosno na području Grada Vukovara, plaćaju 50% od propisane stope poreza.

Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u II. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju RH, a koji zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave, odnosno na području Grada Vukovara, plaćaju 50% od propisane stope poreza.¹⁰

¹⁰ Zakon o porezu na dobit: op. cit., čl. 28.a.

U svrhu izbjegavanja situacija dvostrukog neoporezivanja koje može proizaći iz neusklađenosti u načinu oporezivanja dobiti koju raspoređuje društvo iz države članice Europske unije ili treće države, ovim odredbama Zakona o porezu na dobit pojašnjava se i detaljnije utvrđuje kojim se prihodima može umanjiti osnovica poreza na dobit odnosno kako razlikovati neoporezive prihode od onih koje je potrebno uključiti u osnovicu poreza na dobit. Oslobođenim prihodima smatraju se samo oni prihodi čiji je isplatitelj obveznik plaćanja poreza na dobit prema Zakonu o porezu na dobit ili istovjetne vrste poreza, i čiji je isplatitelj osnovan kao društvo čiji je pravni oblik usporediv s društvom kapitala, trgovačkim društvom odnosno društvom ili drugom osobom čiji je pravni oblik i način obračuna i plaćanja poreza usporediv s obveznicima poreza na dobit prema Zakonu o porezu na dobit, i koji isplatitelju nisu porezno priznati rashod odnosno odbitak.¹¹

Navedena odredba primjenjuje se neovisno o tome da li se dividenda ili udio u dobiti prima od tuzemnog poreznog obveznika, društva iz država članica EU ili se prima iz trećih zemalja.

Međutim, kada su prihodi od dividendi ili udjela u dobiti ostvareni iz država članica EU smatra se da su ispunjeni gore navedeni uvjeti ako je isplatitelj:

- a) obveznik jednog od poreza za koji se primjenjuje zajednički sustav oporezivanja koji vrijedi za matična društva i povezana društva iz različitih država članica EU, prema popisu u dodatku koji je sastavni dio Pravilnika o porezu na dobit, i
- b) društvo koje poprima jedan od oblika na koji se primjenjuje zajednički sustav oporezivanja koji vrijedi za matična društva i povezana društva iz različitih država članica EU, prema popisu u dodatku koji je sastavni dio Pravilnika o porezu na dobit, i
- c) rezident države članice EU u skladu s pravom te države i ne odnosi se na rezidente izvan EU prema međunarodnim ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, zaključenih s državama nečlanicama.¹²

Odlukama Ustavnog suda Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 120/2013 i 83/2014) ukinute su odredbe o plaćanju poreza po odbitku pri isplati dividendi i udjela u dobiti, ako se iste isplaćuju fizičkim osobama. Novom zakonskom odredbom Zakona o porezu na dobit briše se odredba o obvezi plaćanja poreza po odbitku pri isplati dividendi i udjela u dobiti inozemnim osobama, koje nisu fizičke, ako se isplaćuju iz dobiti ostvarene do 29. veljače 2012. godine, radi izjednačavanja poreznog tretmana s fizičkim osobama tj., tom

¹¹ Zakon o porezu na dobit, op.cit., čl. 6.

¹² Zakon o porezu na dobit, op.cit., čl. 6.

se odredbom izvršava usklajevanje s Zakonom o izmenah i dopunah Zakona o porezu na dohodak (NN 143/14).¹³

¹³ Porez na dobit-novosti, op.cit.

3. OPOREZIVANJE DOBITI U BOSNI I HERCEGOVINI

Pri analiziranju fiskalnih oblika u Bosni i Hercegovini treba uzeti u obzir činjenicu kako se Bosna i Hercegovina ustavnim uređenjem sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH), Republike Srpske (RS) i Brčko distrikta (BD). Temeljem ove činjenice može se zaključiti da je kompleksnost uređenja same države izraženija nego što je to kod Republike Hrvatske. Oba entiteta i Brčko Distrikt, imaju ustavno pravo propisivati i donositi zakone u području direktnih poreza, pa tako i poreza na dobit.¹⁴

Kao osnovna karakteristika trenutnog stanja cijelog sistema direktnih poreza u Bosni i Hercegovini može se spomenuti razjedinjenost ili nepostojanje harmonizacije između entitetskih propisa, s tim da je posljednjih godina prisutan proces usuglašavanja entitetskih propisa, i to najviše pod pritiskom međunarodne zajednice, a rezultat su tek mali koraci naprijed.¹⁵

Entitet Republike Srpske u fiskalnom smislu je centraliziran. Osim što je entitetski, nivo vlasti je i nositelj jedinice lokalne samouprave općina. Entitet Federacije Bosne i Hercegovine u fiskalnom je smislu decentraliziran i sastoji se, osim federalnog nivoa vlasti, od deset kantona u okviru kojih se nalaze nositelji lokalne zajednice, općine. Također, u Bosni i Hercegovini kao među-nivo vlasti javljaju se i područja dva grada: Sarajevo i Banja Luka.

Kako bi se postigla makroekonomska stabilnost i ekonomski rast i razvoj, teorija govori da monetarno-kreditni i fiskalni mehanizam moraju djelovati zajedno. U Bosni i Hercegovini upravljanje monetarnom politikom je u nadležnosti Centralne banke BiH, čija je pozicija definirana Ustavom BiH. Ipak, Ustav BiH ne regulira problematiku upravljanja fiskalnom politikom u BiH.

Ustavni model fiskalnog federalizma u BiH čine dva opća elementa ustavne strukture:

- Ustav BiH utvrđuje federalnu strukturu,
- Kod uređivanja ekonomskog prostora, Ustav BiH daje rješenja ekonomskog federalizma koji je baziran na punim slobodama u kretanju ljudi, roba, usluga i kapitala na području BiH kojima se uspostavljaju

¹⁴ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: Poreski izdaci u sistemu poreza na dobit-primjer Bosne i Hercegovine; [Internet], raspoloživo na: www.ijf.hr/upload/files/file/javna_potrosnja/Lazovic_Pita-Pita.pdf [19.08.2016.]

¹⁵ Agačević, S. (2013.): Direktni porezi, Trendovi u BiH i zemljama okruženja, str. 2., [Internet], Raspoloživo na: www.feb.ba/wp-content/uploads/2013/09/Sanela-Agačević.ppt [20.08.2016.]

ključni elementi privrednog sistema (monetarni sistem, carine, vanjska trgovina, međunarodni odnosi, itd.).¹⁶

Kod direktnog oporezivanja cijeli sistem je u složenoj strukturi BiH je u nadležnosti entiteta i Brčko Distrikta. U Ustavu FBiH, nadležnost iz područja direktnih poreza imaju Federacija i kantoni. Raspodjela prihoda između Federacije i nižih organizacijskih jedinica (kantona i općina) reguliran je Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH, dok prema Ustav Republike Srpske, u odnosu na slučaj u FBiH, nadležnost područja direktnih poreza ima entitet Republika Srpska.¹⁷

Tablica 1: Ostvareni porezni prihodi u Federaciji BiH u 2012. godini

Ukupni iznos poreza i socijalnih doprinosa	u milijunima KM	Struktura poreznih prihoda	Učešće u ukupnim poreznim prihodima i doprinosima
Indirektni porezi	2.592	84,40%	45,30%
Porez na dohodak	261	8,60%	4,50%
Porez na dobit	149	4,80%	2,60%
Porez na imovinu	68	2,20%	1,20%
Ukupni porezni prihodi	3.070	100%	53,60%
Socijalni doprinosi	2.650	-	46,40%
Ukupno porezni prihodi i doprinosi	5.720	-	100%

Izvor: Hadžimehanović, H. (2013.): Predstojeće izmjene u poreznom sistemu, str. 8. [Internet] raspoloživo na: <http://www.revicon.info/dokumenti/neum2013/2.HajrudinHadzimehanovic.pdf> [22.08.2016.]

Iz Tablice 1. vidljivi su ukupni porezi i doprinosi koji su ostvareni na svim razinama vlasti u Federaciji BiH za 2012. godinu, kao i to da je učešće poreza na dobit u ukupnim poreznim prihodima i doprinosima iznosio 2,60%, indirektni porezi su bili 45,30% , a učešće ukupnih poreznih prihoda u odnosu na doprinose iznose 53,60%.

¹⁶ Ekonomski institut Sarajevo (2016) Procjena pozicije Kantona Sarajevo u raspodjeli prihoda od indirektnih poreza u BiH, [Internet], raspoloživo na: http://vlada.ks.gov.ba/sites/vlada.ks.gov.ba/files/procjena_pozicije_ks_u_raspodjeli_prihoda_od_indirektnih_poreza_u_bih.pdf [26.08.2016.]

¹⁷ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

Porez na dobit trebao bi biti u nadležnosti centralne vlade, tako postoje dva razloga koja podupiru to mišljenje a vezana su za mobilnost porezne osnovice i sloboda kretanja kapitala i jedinstveni ekonomski prostor.¹⁸

3.1. Zakonska regulativa

Porezni obveznik je trgovačko društvo i druga pravna osoba koja trgovačku djelatnost obavlja samostalno i trajno prodajom proizvoda i pružanjem usluga na tržištu radi ostvarivanja dobiti. Obveznici o kojima je riječ prije svega su rezidenti Federacije koji ostvare dobit na teritoriju i izvan teritorija FBiH. Obveznik poreza je i nerezident koji ostvare dobit na teritoriju FBiH.

Stopa poreza na dobit u BiH su sljedeće:

- Federacija BiH - 10%,
- Republika Srpska - 10%,
- Brčko Distrikt - 10%.¹⁹

Zakon o porezu na dobit u FBiH bio je na snazi u periodu od siječnja 1998. godine do kraja 2007. godine. Nakon toga zamijenjen je Zakonom o porezu na dobit trgovačkih društava, koji je donesen 1. siječnja 2008. godine i koji se primjenjivao do kraja 2015. godine. Od 1. siječnja 2016. godine primjenjuje se novi Zakon o porezu na dobit (Sl. novine br.15/16). Zakon o porezu na dobit koji je bio u primjeni do kraja 2015. godine oslanjao se u značajnoj mjeri na zakon koji mu je prethodio. Zajednička karakteristika tih zakona je u načinu utvrđivanja porezne osnovice koja odgovara računovodstvenoj dobiti usklađenoj za nepriznate, odnosno odbitne stavke.²⁰

Prvi spomenuti zakon karakterizirala je stopa od 30%, dok je kasnije zakonom koji je donesen ista stopa značajno smanjena na 10%, koliko iznosi trenutno i u novom Zakonu o porezu na dobit u 2016. godini.

Novi Zakon predstavlja jedan od reformskih zakona fiskalnog sustava Federacije BiH, a kao rezultat novog Zakona trebalo bi biti više prihoda za Federaciju. Osnovni cilj je zaštita porezne osnovice i prikupljanje javnog prihoda s obzirom na ekonomska kretanja i njihov utjecaj na proračune te smanjenje sive ekonomije i utaje poreza. S tim zakonom nezadovoljni su privrednici jer se njihova konkurentnost dodatno smanjuje. Budžet Federacije nije prazan,

¹⁸ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

¹⁹ Zakon o porezu na dobit FBiH, Službene novine Federacije BiH, 15/16, čl. 30.

²⁰ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

ali prihoda uvijek nedostaje, tako Vlada ovog entiteta u BiH planira dodatno povećati prihode, jer nisu zadovoljni trenutnim.²¹

Stari zakon je u prosjeku donio između 140 i 160 milijuna konvertibilnih maraka javnih prihoda FBiH sa izuzetkom 2010. godine kada je zabilježeno 180 milijuna. Iz ministarstva financija FBiH očekuju najmanje 80 milijuna konvertibilnih maraka više prihoda nego prije.²²

U starom Zakonu stoji da svaki izvoznik koji bi izvezao više od 30% svojih proizvoda je oslobođen plaćanja poreza na dobit, dok je novim zakonom ta povlastica ukinuta. Članice Vijeća stranih investitora, koje su većinom izvozno orijentirane kompanije i koje ostvaruju velike profite, protive se ukidanju ove mjere, a zagovornici Zakona se ne slažu s ovim činjenicama.²³

Tako će tvrtke za reprezentaciju kada je domaćin poslovni partner plaćati 30% i donacije humanitarnim, kulturnim, znanstvenim i sportskim udrugama 3%, a zanimljivo je da tvrtka neće morati platiti porez na donacije novca političkim strankama.

Zakon donosi poticaje za ulaganja, zapošljavanje, poticaji za ubrzanu amortizaciju, istraživanje i razvoj, ali sadrži i kaznene odredbe. Prema izvještaju Federalnog ministarstva financija uvedene su i stimulativne mjere za mala i srednja poduzeća na području investiranja. Odnosi se na pravo na porezno priznati rashod u visini dvostrukog iznosa bruto plaće novoprimljenim zaposlenima, s tim samo ako je s njima zaključio ugovor o radu u iznosu od 12 mjeseci, te ako novi zaposlenik nije radio za poslodavca u prethodnih pet godina.²⁴

Zakonodavstvo iz područja poreza na dobit RS, slično je kao i u FBiH također se u periodu nakon potpisivanja Deytonskog sporazuma mijenjalo više puta. Zakon o porezu na dobit se primjenjivao tako od 2002. godine i bio je na snazi do kraja 2006. godine.²⁵

U RS-u donesen je, u listopadu 2015. godine, novi Zakon o porezu na dobit koji je i danas u primjeni. Porezna osnovica utvrđuje se kao razlika između oporezivih prihoda i

²¹FBiH: Zakon o porezu na dobit loš za izvoznike (2016.); [Internet], raspoloživo na: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/fbih-zakon-o-porezu-na-dobit-los-za-izvoznike> [14.08.2016.]

²²Šta donosi novi Zakon o porezu na dobit u Federaciji BiH: Ista stopa poreza ali će ga plaćati više kompanija (2016.); [Internet], raspoloživo na: <http://faktor.ba/sta-donosi-novi-zakon-o-porezu-na-dobit-u-federaciji-bih-ista-stop-a-poreza-ali-ce-ga-placati-vise-kompanija/> [14.08.2016.]

²³FBiH: Zakon o porezu na dobit loš za izvoznike (2016.), op.cit.

²⁴Šta donosi novi Zakon o porezu na dobit u Federaciji BiH: op.cit.

²⁵Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

rashoda koji se odbijaju za tu poreznu godinu, koja je u skladu sa ovim zakonom. Ova oba zakona karakterizira stopa od 10%.²⁶

Kada se govori o Brčko Distriktu, od 01. srpnja 2003. godine u upotrebi je bio Zakon o porezu na dohodak. Ovaj zakon specifičan je po tome što se ovim zakonom utvrđivalo oporezivanje dva porezna oblika, a to su porez na dohodak i porez na dobit. U odnosu na zakone u FBiH i RS-u, postoji značajna karakteristika ovog zakona koja ga razlikuje od ranije navedenih je način utvrđivanja porezne osnovice. Tako prema odredbama spomenutog zakona porezna se osnovica utvrđivala na gotovinskom principu, što je stvaralo mnogobrojne poteškoće u praktičnoj primjeni. Ipak, ovaj je zakon zamijenjen Zakonom o porezu na dobit, koji je u upotrebi od siječnja 2011. godine. Može se reći da se u većem dijelu analiziranog perioda zakonska rješenja Brčko Distrikta sadržajno razlikuju od odgovarajućih zakonskih rješenja FBiH i RS, te i činjenice da BD zauzima relativno malen teritorijalni prostor.²⁷

Neke karakteristike sistema poreza na dobit relevantne za ocjenu harmonizacije su sljedeće:

- novi Zakon o porezu na dobit Brčko Distrikta,
- rashodi po osnovu amortizacije,
- porez na dobit plaćen u drugom entitetu,
- porezni poticaji,
- stopa poreza na dobit.

Tako je Brčko Distrikt do 31. prosinca 2010. godine imao integralni koncept oporezivanja dohotka fizičkih osoba i dobiti pravnih osoba. Novi Zakon o porezu na dobit predstavlja poseban pravni okvir za oporezivanje pravnih osoba sa sjedištem u Brčko Distriktu, a na snazi je od 01. siječnja 2011. godine. Kao osnovni razlog za donošenje ovog Zakona navodi se harmonizacija poreznih propisa na nivou Bosne i Hercegovine.²⁸

3.2. Porezni obveznici u Federaciji Bosne i Hercegovine

Obveznik poreza na dobit je gospodarsko društvo i druga pravna osoba rezident Federacije koji gospodarsku djelatnost obavlja samostalno i trajno prodajom proizvoda i

²⁶ Zakon o porezu na dobit RS, Službeni glasnik Republike Srpske, 94/15, čl. 5.

²⁷ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

²⁸ Agačević, S. (2011.): Kuda idu direktni porezi?, (Internet), raspoloživo na: www.revicon.info/.../Direktni%20porezi%20BiH%20Sanela%20Neum%202011.ppt [21.08.2016.]

pružanjem usluga na tržištu u Federaciji, Republici Srpskoj, Brčko Distriktu ili na inozemnom tržištu radi ostvarivanja dobiti.

Također, obveznik poreza na dobit je i podružnica pravne osobe iz Republike Srpske i Brčko Distrikta, a koja je registrirana na teritoriju Federacije, za dobit koju ostvari poslovanjem u Federaciji, te poslovna jedinica nerezidentne pravne osobe koja posluje putem stalnog mjesta poslovanja na teritoriju Federacije i koja je rezident Federacije. Obveznik je i nerezident, po osnovi ostvarenog prihoda od rezidenta Federacije.

Osobe koje ne podliježu porezu na dobit su: Centralna banka Bosne i Hercegovine, tijela državne, federalne i kantonalne uprave i lokalne samouprave, te federalne, kantonalne i lokalne ustanove, zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, dragovoljna vatrogasna društva, turističke zajednice, sportska društva i savezi, fondacije, zaklade, ustanove, humanitarne organizacije.

U ovu skupinu također spadaju i pravne osobe kojima je posebnim propisima povjereno obavljanje upravnih poslova iz mjerodavnosti tijela uprave i druge pravne osobe koje su registrirane za obavljanje neprofitne djelatnosti u Federaciji i koje ostvaruju prihode po osnovi: prihoda iz proračuna ili javnih fondova države, Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave te prihoda po osnovi sponzorstva ili donacija u novcu ili naturi, članarina, naknada kao i prihoda od prodaje ili prijenosa dobara, osim dobara koja se koriste ili su se koristila za obavljanje djelatnosti na tržišnoj osnovi.

Porezna osnovica utvrditi će se u poreznoj bilanci, usklađivanjem rashoda i prihoda i kapitalne dobiti/gubitaka iskazanih u financijskim izvješćima, na način propisan zakonom.²⁹

3.3. Porezni izdaci i poticaji u sustavu oporezivanja dobiti u BiH

Porezni izdaci odnose se na razne tipove poreznih olakšica kojima zakonodavac odstupa od uobičajene porezne strukture, kako bi s tim utjecao na smanjenje poreznog opterećenja poreznih obveznika radi postizanja određenih ciljeva ekonomske ili socijalne politike. Porezni izdaci su oblik skrivene javne potrošnje, odnosno javne potrošnje, koja ne prolazi budžetsku proceduru.

Porezni izdaci, sa stajališta obveznika predstavljaju poreznu olakšicu, a sa stajališta države to je izgubljeni porezni prihod. Porezni izdaci javljaju se u obliku različitih tipova

²⁹ Zakon o porezu na dobit FBiH, op.cit., čl. 3., 4. i 7.

poreznih olakšica, kako u teoriji tako i u praksi, a ne postoji jedinstvena definicija poreznih izdataka niti njihove jedinstvene podjele nigdje u svijetu.

Klasifikacija poreznih izdataka još uvijek je predmet zasebne zakonske regulacije od strane država. Tipični primjeri poreznih izdataka javljaju se najčešće u obliku poreznih olakšica koje imaju za cilj umanjeње porezne obveze pomoću umanjeња porezne stope, umanjeња porezne osnovice ili izuzeća od obveze plaćanja poreza na dobit.

Umanjenje porezne osnovice: Zakon o porezu na dobit koji je u FBiH bio na snazi do 2008. godine propisivao je olakšicu za novoosnovana poduzeća i to: za prvu godinu poslovanja za 100%, za drugu godinu poslovanja za 70% i za treću godinu poslovanja za 30%, dok u novom zakonu ove stavke nema.

Investicije u vlastitu proizvodnu djelatnost: Porezna olakšica na osnovi ulaganja oporezive dobiti u investicije u vlastitu proizvodnu djelatnost garantirala je umanjeње porezne obveze u iznosu cjelokupnog ulaganja, dok sa druge strane obveznici koji izvrše ulaganje oporezive dobiti u investicije za ostale vlastite djelatnosti imali su pravo na umanjeње poreznih obveza i to najviše do 75% oporezive dobiti.³⁰

Novi zakon govori da obveznik koji izvrši investiranje iz vlastitih sredstava u proizvodnu opremu u vrijednosti više od 50% ostvarene dobiti tekućeg poreznog razdoblja, umanjuje se obveza obračunatog poreza na dobit za 30% iznosa u godini investiranja.³¹

Strani ulog: Pravo na umanjeње porezne obveze na osnovi stranog uloga imali su obveznici kod kojih strana lica (pravna ili fizička) sudjeluju u vlasništvu u iznosu od najmanje 20%. Pravo na umanjeње porezne obveze u trajanju od pet godina od dana takvog ulaganja i to razmjerno sudjelovanju stranog kapitala u trajnom kapitalu obveznika, imaju obveznici koji su ispunjavali ovaj kriterij. Ovaj kriterij se nije mijenjao ni u novom zakonu. Slobodne zone i korisnici zona: Slobodne zone i korisnici zona su imali pravo na oslobođenje od poreza na dobit u trajanju od pet godina.³²

Zapošljavanje invalidnih lica: Oba entiteta često koriste oslobođenje od poreza na dobit na temelju zapošljavanja invalidnih osoba. U Federaciji Bosni i Hercegovini ovo oslobođenje se povezuje za postotak zaposlenih invalida u ukupnom broju zaposlenika kod

³⁰ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

³¹ Zakon o porezu na dobit FBiH, op.cit., čl. 36.

³² Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

obveznika. Tako obveznik koji zapošljava više od 50% invalidnih osoba i osoba sa posebnim potrebama duže od godinu dana oslobađa se plaćanja poreza na dobit za godinu u kojoj je bilo zaposleno više od 50% invalidnih osoba i osoba sa posebnim potrebama. Dok u Republici Srpskoj ovo oslobođenje predviđeno je samo zakonom iz 2002. godine, odnosio se na to da su se poreza na dobit oslobađali samo obveznici koji su obavljali djelatnosti radnog osposobljavanja, profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje invalidnih osoba. Ova tri zakona su predviđala puno oslobađanje porezne obveze poreza na dobit u slučaju ispunjenja navedenih kriterija.³³

Izvoz: Prethodni Zakon o porezu na dobit u FBiH koji je bio snazi do siječnja 2016. predviđao je puno oslobođenje poreza na dobit obveznicima koji kojih prihod od izvoza premašuje 30% ukupnog prihoda. To oslobođenje se davalo za svaku godinu u kojoj je obveznik postigao spomenuti omjer prihoda od izvoza u ukupnim prihodima, dok novi Zakon o porezu na dobit ukida porezne olakšice i reinvestiranje dobiti na izvoz.³⁴

Investicije u proizvodnju: Obveznici koji su investirali u vlastitu proizvodnju više od 20 milijuna konvertibilnih maraka na teritoriju FBiH, bili bi oslobođeni poreza na dobit u punom iznosu. Oslobođanje se davalo na period od pet godina, ako se krene od godine u kojoj je započeo investiranje.

Porezni poticaji koji se ostvaruju na osnovu propisa Zakona o porezu na dobit u FBiH odnose se na pravna lica koja ostvaruju prihod od izvoza preko 30% od ukupno ostvarenog prihoda, oslobođeni su plaćanja poreza na dobit. Isto tako, navedeni zakon vezan je za pravna lica koja u periodu od pet uzastopnih godina investiraju u proizvodnu vrijednost od minimalno 20 milijuna konvertibilnih maraka na teritoriju FBiH, oslobađaju se plaćanja poreza na dobit za period od pet godina, s tim da se počinje od prve godine investiranja u kojoj mora biti investirano najmanje 4 miliona maraka. Pravna lica koja zapošljavaju više od 50% invalidnih osoba te osoba sa posebnim potrebama duže od godinu dana oslobađaju se plaćanja poreza na dobit u godini zaposlenja tih osoba.

Poticaji koji se ostvaruju na osnovu Propisa Zakona o porezu na dobit u BD odnose se na poticaje za investicije, na osnovu izvršenog ulaganja za nabavku strojeva i opreme za obavljanje vlastite registrirane djelatnosti, te na umanjenje osnovice za oporezivanje na

³³ Lazović-Pita, L. i Pita, S.: op.cit.

³⁴ Oporezivanje porezna na dobit u Federaciji BiH (2015.), [Internet], raspoloživo na: [http://pufbih.ba/v1/public/upload/files/Porez%20na%20dobit%20\(2\).pdf](http://pufbih.ba/v1/public/upload/files/Porez%20na%20dobit%20(2).pdf) [21.08.2016.]

osnovi zaposlenja novih zaposlenika na neodređeno vrijeme. To se odnosi na visinu isplaćenih bruto plaća novozaposlenih zaposlenika.

Poticaji se ostvaruju na osnovu Propisa Zakona o porezu na dobit u RS odnose se na:

- Za obveznika koji na teritoriju RS izvrši ulaganje u strojeve i opremu za obavljanje vlastite registrirane proizvodne djelatnosti, porezna osnovica mu se smanjiva za iznos ulaganja. Ovaj poticaj je bio upotrebljiv do 31. prosinca 2008. godine. Sistem poreza na dobit Republike Srpske nema direktnih poticaja.³⁵

3.4. Porezno razdoblje

Period za koji se utvrđuje porez na dobit je kalendarska godina, međutim, taj period može biti i kraći od kalendarske godine u slučajevima kao što su: prestanak poslovanja prije isteka kalendarske godine, početak poslovanja u toku godine, statusne promjene i slično.

Obveznik je dužan da pravilno i točno popunjenu poreznu prijavu sa poreznom bilancom podnese nadležnoj poreznoj ispostavi u roku od najviše 30 dana po isteku roka koji je propisan za podnošenje godišnjih finansijskih izvještaja (tj. do 30. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu). Za porezni period koji završava u toku kalendarske godine (prestanak poslovanja, statusne promjene i dr.), prijava poreza na dobit sa poreznom bilancom i drugim priložima podnosi se nadležnoj poreznoj ispostavi u roku od najviše 90 dana od posljednjeg dana takvog poreznog perioda. U slučaju navedenom u drugom odlomku, kako je navedeno u Zakonu o porezu na dobit, propisima o registraciji i svim drugim propisima koji su u vezi sa poslovanjem pravnog subjekta važeći je jedino datum statusne promjene iz sudskog registra.

Osnovicu oporezivanja predstavlja oporeziva dobit obveznika koja se utvrđuje u poreznoj bilanci usklađivanjem računovodstvene dobiti obveznika iskazane u bilanci uspjeha.³⁶

3.5. Utvrđivanje poreza na dobit i porezna bilanca

Zakon i Pravilnik o primjeni Zakona o porezu na dobit propisuju način utvrđivanja ove vrste poreza, podnošenje poreznih prijava, plaćanje poreznih obveza i zastarijevanje istih, ukoliko nisu blagovremeno utvrđene i naplaćene.

³⁵ Agačević, S.: op.cit.

³⁶ Oporezivanje poreza na dobit u Federaciji BiH: op.cit.

Na temelju Zakona o porezu na dobit, porez na dobit utvrđuje se nakon isteka kalendarske godine ili drugog perioda za koji je bilo potrebno obračunati i iskazati porez na dobit na temelju točno utvrđene porezne osnovice za isti porezni period. Razrez poreza na dobit vrši se unosom u evidenciju Porezne uprave i to: iznosa obaveze koju je utvrdio i u svojoj poreznoj prijavi iskazao obveznik ili je to u njegovo ime učinila Porezna uprava Federacije BiH na osnovu inspekcijske kontrole ili nadzora, odnosno usklađivanja podataka iz porezne prijave i porezne bilance. Razrez poreza se poništava ili mijenja ukoliko rukovoditelj nadležnog poreznog ureda ili Komisija za rješavanje poreznih žalbi odredi da se može razrez izmijeniti ili poništiti, ili kada inspektori i drugi ovlašteni službenici Porezne uprave Federacije BiH rješenjem nalože uplatu dodatno utvrđene porezne obaveze na osnovu zapisnika o izvršenom inspekcijskom nadzoru.³⁷

Porez na dobit u FBiH govori da se obvezniku umanjuje obveza poreza na dobit za obračunati i plaćeni porez na dobit njegove poslovne jedinice sa sjedištem u drugom entitetu, dok poslovne jedinice koje imaju sjedište izvan teritorija FBiH, ali s tim da se nalazi u BiH (RS, Brčko Distrikt), biti će oslobođeni plaćanja poreza na dobit.

Propisi koji se odnose na porez na dobit u Republici Srpskoj, obvezu plaćanja poreza na dobit poslovnih jedinica koja imaju sjedište u drugom entitetu plaćati će u Republici Srpskoj. Taj isti slučaj propis FBiH oslobodio plaćanja. Zakon o porezu na dobit Brčko Distrikta objašnjava da pravnom licu sa sjedištem u BD odobrava smanjenje obveza poreza na dobit za iznos poreza na dobit njegovih poslovnih jedinica koje su registrirane izvan Brčko Distrikta, odnosno negdje u BiH (FBiH i RS).³⁸

Porezna prijava sa poreznom bilancom treba sadržavati podatke o prihodima obveznika koju je ostvarila njegova stalna podružnica u Republici Srpskoj, odnosno Brčko Distriktu, kao i prihode ostvarene van teritorija Bosne i Hercegovine. Prijava poreza na dobit podnosi se na obrascu PR-PD. Uz prijavu, porezni obveznik obavezno podnosi poreznu bilancu (obrazac PBDob) i bilancu uspjeha, kao i drugu dokumentaciju.³⁹

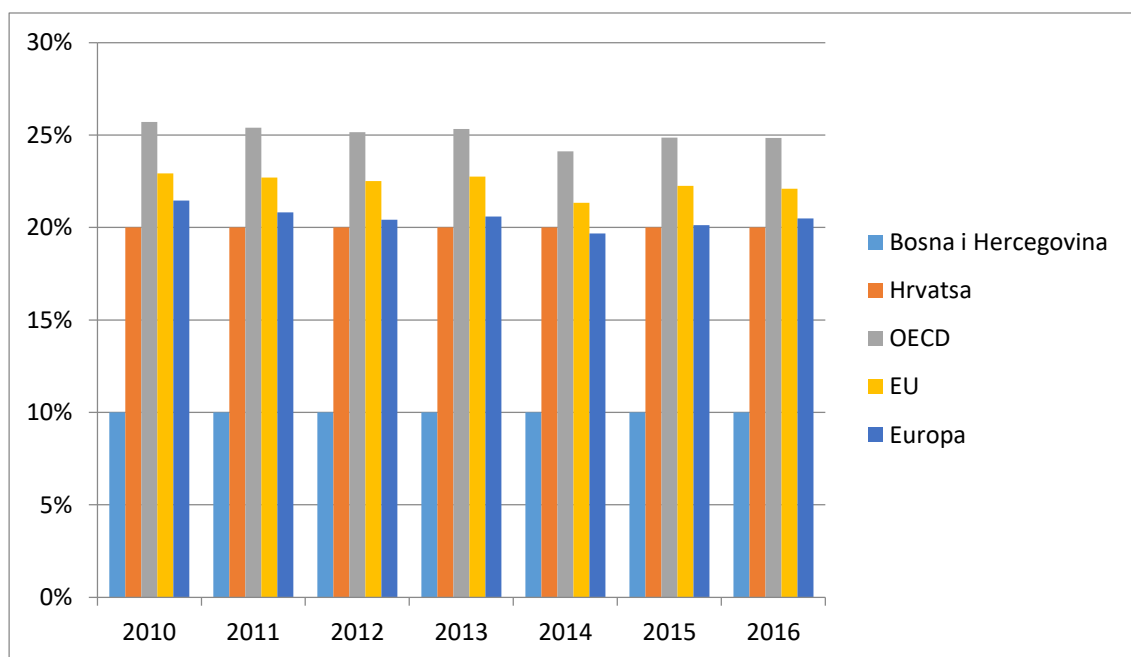
³⁷ Zakon o porezu na dobit FBiH, op.cit., čl. 48.

³⁸ Agačević, S.: op.cit.

³⁹ Oporezivanje poreza na dobit u Federaciji BiH: op.cit.

4. USPOREDBA POREZA NA DOBIT U REPUBLICI HRVATSKOJ I BOSNI I HERCEGOVINI

U protekla dva desetljeća porezni sustavi u svijetu doživljavaju značajne promjene, što se posebno odnosi na europske zemlje u tranziciji, kao što je Hrvatska i zemlje u regiji. Hrvatska, koja je danas i članica EU, počela je razvijati potrošni koncept oporezivanja dohotka i dobiti. Usmjeravanje poreznog sustava potrošnom konceptu oporezivanja dohotka i dobiti bilo je nužno za tranzicijske zemlje, jer su patile od nedostatka kapitala.⁴⁰

Grafikon 1: Stopa poreza na dobit od 2010. godine do 2016. godine

Izvor: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online.html>
[26.08.2016]

Iz grafikona 1. se može vidjeti da stopa poreza na dobit u Bosni i Hercegovini trenutno iznosi 10%, koliko je iznosila i prethodnih godina. Bosna i Hercegovina se sastoji od dva zasebno upravljачka teritorijalna entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republike Srpske (RS) s različitim zakonima i propisima poreza na dobit, a u Republici Hrvatskoj stopa poreza na dobit trgovačkih društava iznosi 20%. U periodu od 1995.-1997. godine iznosila je 25%, a u periodu od 1997.-2001. godine iznosila je 35%, a nakon toga smanjena je na aktualnih 20%.

⁴⁰ Šimunović, H., Mihelja Žaja, M.: Poticaji u sustavu poreza na dobit u Hrvatskoj i zemljama regije (2010.), [Internet], rasplōživo na: http://ec.europa.eu/dok/fin/hsimovic/radovi/Simovic%26MiheljaZaja_2010.pdf
[25.08.2016.]

4.1. Obračun i porezni izvještaj u Republici Hrvatskoj

Sastavljanjem obrasca za prijavu poreza na dobit poduzetnik utvrđuje poreznu osnovicu na temelju na računovodstvenih propisa kao razliku prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit koja može biti uvećana ili umanjena sukladno odredbama Zakona o porezu na dobit (NN 177/04, 90/05, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, **50/16**).

Iz sljedećeg Obrasca PD za tvrtku koja posluje na području RH, vidljivo je da poduzeće ostvaruje prihod i da na temelju njega plaća 430.600,00 kn poreza na dobit. Vidljivo je koji rashodi uvećavaju poreznu osnovicu poreza na dobit kako bi se što bolje upravljalo troškovima.

Također, vidljivo je da tvrtka ima i porezno nepriznate rashode koji povećavaju dobit. Na rednom broju 14. iskazani su rashodi darovanja iznad propisanih svota, ona koja su veća od 2% prihoda ostvarenog u prethodnoj godini. Poduzetnik će platiti i veći porez na dobit nego da je djelatnost registrirao u BiH.

MINISTARSTVO FINANCIJA

OBRAZAC PD

POREZNA UPRAVA

Područni ured_

Ispostava_____

PRIJAVA POREZA NA DOBIT

za razdoblje od _____ do

(dan, mjesec, godina)

(dan, mjesec, godina)

Podaci o poreznom obvezniku:

UTVRĐIVANJE POREZNE OSNOVICE I POREZNE OBVEZE

R.br.	Opis	Iznos
I. DOBIT / GUBITAK IZ RAČUNA DOBITI I GUBITKA		
1.	UKUPNI PRIHODI	10.000.000
2.	UKUPNI RASHODI	8.000.000
3.	DOBIT (r. br. 1. – r. br. 2.)	2.000.000
4.	GUBITAK (r. br. 2. – r. br. 1.)	-
II. POVEĆANJE DOBITI / SMANJENJE GUBITKA		
5.	Amortizacija (čl. 12. st. 13., 16., 17., 18. i 19. Zakona)	
6.	70% troškova reprezentacije (čl. 7. st. 1. t. 3. Zakona)	
7.	30% troškova za osobni prijevoz (čl. 7. st. 1. t. 4. Zakona)	

8.	Manjkovi na imovini iznad visine utvrđene odlukom Hrvatske gospodarske komore, odnosno Hrvatske obrtničke komore (čl. 7. st. 1. t. 5. Zakona)	150.000,00
9.	Rashodi utvrđeni u postupku nadzora (čl. 7. Zakona)	
10.	Troškovi prisilne naplate poreza i drugih davanja (čl. 7. st. 1. t. 6. Zakona)	
11.	Troškovi kazni za prekršaje i prijestupe (čl. 7. st. 1. t. 7. Zakona)	18.000
12.	Zatezne kamate između povezanih osoba (čl. 7. st. 1. t. 8. Zakona)	
13.	Povlastice i drugi oblici imovinskih koristi (čl. 7. st. 1. t. 9. Zakona)	
14.	Rashodi darovanja iznad propisanih svota (čl. 7. st. 1. t. 10. Zakona)	120.000
15.	Kamate na zajmove dioničara i članova društva (čl. 8. Zakona)	
16.	Kamate između povezanih osoba (čl. 14. Zakona)	
17.	Rashodi od nerealiziranih gubitaka (čl. 7. st. 1. t. 1. Zakona)	
18.	Amortizacija iznad propisanih stopa (čl. 12. st. 5. i 6. Zakona i čl. 22.	85.000
19.	Iznos povećanja porezne osnovice zbog promjene metode utvrđivanja	
20.	Vrijednosno usklađenje i otpis potraživanja (čl. 9. Zakona)	
21.	Vrijednosno usklađenje zaliha (čl. 10. Zakona)	
22.	Vrijednosno usklađenje financijske imovine (čl. 10. Zakona)	
23.	Troškovi rezerviranja (čl. 11. Zakona)	
24.	Povećanja porezne osnovice za sve druge rashode (čl. 7. st. 1. t. 13. Zakona) i ostala povećanja	
25.	Povećanja dobiti za ostale prihode i druga povećanja dobiti (čl. 17. st. 5., 6. i 7. Zakona, čl. 6. st. 7. Zakona i čl. 12.a Pravilnika)	
26.	UKUPNA POVEĆANJA DOBITI / SMANJENJA GUBITKA (r. br. 5. do 25.)	373.000,00
III. SMANJENJE DOBITI / POVEĆANJE GUBITKA		
27.	Prihodi od dividendi i udjela u dobiti (čl. 6. st. 1. t. 1. Zakona)	220.000
28.	Reinvestirana dobit (čl. 6. st. 1. t. 6. Zakona i čl. 12.a Pravilnika)	
29.	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja (čl. 6. st. 1. t. 3. Zakona)	
	Nerealizirani dobiti i ostali rashodi ranijih razdoblja (čl. 6 st. 1. t. 2. i st. 2. Zakona)	
31.	Smanjenje dobiti za ostale prihode	
	Smanjenje dobiti zbog promjene metode utvrđivanja porezne osnovice (čl. 16. Zakona)	
33.	Trošak amortizacije koji ranije nije bio priznat (čl. 6. st. 1. t. 4. Zakona)	
34.	Ukupni iznos državnih potpora, čl. 6. st. 1. t. 5. (r. br. 34.1. i r. br. 34.2.)	
34.1.	Državna potpora za obrazovanje i izobrazbu (čl. 14. Pravilnika)	
34.2.	Državna potpora za istraživačko razvojne projekte (čl. 15. Pravilnika)	
35.	UKUPNA SMANJENJA DOBITI / POVEĆANJA GUBITKA (r. br. 27. do 34.)	220.000
IV. POREZNA OSNOVICA		
36.	Dobit / gubitak nakon povećanja i smanjenja	2.153.000
37.	Preneseni porezni gubitak (čl. 17. Zakona)	-
38.	Porezna osnovica (r. br. 36. – r. br. 37.)	2.153.000
V. POREZNI GUBITAK		
	Dobit / gubitak nakon povećanja i smanjenja	
40.	Preneseni porezni gubitak (čl. 17. Zakona)	
41.	Porezni gubitak za prijenos (r. br. 39. – r. br. 40.)	
VI. POREZNA OBVEZA		

42.	Porezna osnovica (r. br. 38.)	2.153.000					
43.	Porezna stopa (čl. 28. Zakona)	20%					
44.	Porezna obveza (r. br. 42. $\times$ r. br. 43.)	430.600					
VII. POREZNE OLAKŠICE, OSLOBOĐENJA I POTICAJI							
45.	Olakšice i oslobođenja za potpomognuta područja (r. br. 46. + r. br. 47.)						
46.	Olakšice i oslobođenja na području I. skupine i na području Grada Vukovara (čl. 28.a st. 1. Zakona i čl. 42. Pravilnika)						
47.	Olakšice i oslobođenja na području II. skupine (čl. 28.a st. 2. Zakona i čl. 42.						
48.	Olakšice i oslobođenja za porezne obveznike u slobodnim zonama (r. br. 48.1. + r. br. 48.2. + r. br. 48.3.)						
48.1.	Iznos olakšice za korisnike slobodne zone (čl. 43. Pravilnika)						
48.2.	Olakšice za korisnike slobodne zone (čl. 43. Pravilnika)						
48.3.	Olakšice za korisnike slobodne zone (čl. 43. Pravilnika)						
	Olakšice prema čl. 8., 9., 25. i 26. Zakona o poticanju ulaganja i čl. 43.a						
49.1.	Iznos olakšice za mikropodužetnike uz primjenu umanjene stope za 50%						
49.2.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 50%						
49.3.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 75%						
49.4.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 100%						
	Olakšice prema čl. 25. Zakona o poticanju ulaganja i čl. 43.a st. 3.						
50.1.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 50% i/ili stope 10%						
50.2.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 65% i/ili stope 7%						
50.3.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 85% i/ili stope 3%						
50.4.	Iznos olakšice uz primjenu umanjene stope za 100% i/ili stope 0%						
51.	Ukupni iznos poticanja investicija (r. br. 49. + r. br. 50.)						
	Ukupni iznos olakšica, oslobođenja i poticaja (r. br. 45. + r. br. 48. + r.						
VIII. POREZNA OBVEZA NAKON ODBITKA OLAKŠICA, OSLOBOĐENJA I POTICAJA							
53.	Porezna obveza (r. br. 44. – r. br. 52.)	430.600					
54.	Uračunavanje poreza plaćenog u inozemstvu (čl. 30. Zakona)						
55.	Porezna obveza (r. br. 53. – r. br. 54.)						
56.	Uplaćeni predujmovi						
57.	Razlika za uplatu (r. br. 55. – r. br. 56.)	430.600					
58.	Razlika za povrat (r. br. 56. – r. br. 55.)						
59.	Predujmovi za sljedeće porezno razdoblje (čl. 47. st. 3. t. 59. Pravilnika)						
IX. OBVEZA DOPRINOSA PO OSNOVI OBAVLJANJA DRUGE DJELATNOSTI							
60. Razdoblje obavljanja samostalne djelatnosti				61. Razdoblje obavljanja druge djelatnosti			
Od		Do		Od		Do	
Od		Do		Od		Do	
Od		Do		Od		Do	
Od		Do		Od		Do	
Od		Do		Od		Do	
62.	Broj mjeseci obavljanja samostalne djelatnosti ¹						
63.	Broj mjeseci obavljanja druge djelatnosti ²						
64.	Iznos dobiti od druge djelatnosti (r.br. 63. $\div$ r.br. 62. $\times$ r.br. 3.)						
65.	Iznos najviše osnovice za mjesec obavljanja druge djelatnosti ³						

66.	Iznos osnovice za obračun doprinosa ⁴	
67.	Iznos doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (r.br. 66. × propisana stopa iz članka 13. Zakona o	
68.	Iznos doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (r.br. 66. × propisana stopa iz članka 17. Zakona o doprinosima)	
69.	Iznos doprinosa za zdravstveno osiguranje (r.br. 66. × propisana stopa iz članka 14. Zakona o doprinosima)	

ZA ISTINITOST I VJERODOSTOJNOST PODATAKA JAMČIM VLASTITIM
POTPISOM
NADNEVAK

(porezni obveznik/opunomoćenik/ovlašteni porezni savjetnik)

4.2. Obračun i porezni izvještaj u Bosni i Hercegovini

U slučaju BiH, teorija i praksa govore drugačije. Entiteti i Brčko Distrikt donose i propisuju zakone o porezu na dobit što će značiti da iako ovaj porezni oblik nije izdašan ni u zemljama EU, a u Bosni i Hercegovini zbog spuštanja na niže organizacijske jedinice očekuje se još manje sudjelovanje poreza na dobit u ukupnim poreznim prihodima. Treba uzeti u obzir dodatne administrativne troškove koji se nameću u postojećem fiskalnom sistemu u Bosni i Hercegovini (npr. u BiH postoji 14 Ministarstava financija, te 4 nadležne Porezne uprave).⁴¹

U Obrascu kojeg poduzetnik ispunjava za tvrtku koja je registrirana u FBiH koristili su se iznosi kao i za tvrtku u RH, ali su iznosi također u kunama. Koristila se preračunata stopa za obračun poreza na dobit. Mora se napomenuti da se predloženi obrazac odnosi na pravilnik predhodnog zakona te da novi nije još donesen. Promjene koje donosi novi zakon neće biti vidljive u novom obrascu koji će se popunjavati za 2016. godinu.

Ono što će se promijeniti da se rashodi po osnovi sponzorstva koji proizlaze iz ugovora o sponzorstvu priznaju kao porezno priznat rashod do visine 3% ukupnog prihoda u razdoblju u kojem se utvrđuje porez na dobit umjesto dosadašnjih 2%, stavka izvoza neće biti u novom obrascu u potpunosti, stavke za novoosnovano društvo i ino kapital također nisu predviđene u novom obrascu jer su se one popunjavale za 2014. godinu.

⁴¹ Lazović-Pita, L., Pita S.: op.cit.

Vidljivo je da će poduzetnik platiti manji iznos poreza na dobit. U obrascu koji je popunjen za FBiH nismo imali stavku manjkova, jer nisu predviđeni u porezna opterećenja FBiH nego se manjkovi obračunavaju u PDV-u.

I na kraju stavka, prihodi od dividendi i udjela od dobiti drugih obveznika, u Zakonu o porezu na dobit FBiH govori da se prihodi ostvareni po osnovi udjela u kapitalu drugog poreznog obveznika ne ulaze u osnovicu za oporezivanje ukoliko se isplaćuju iz dobiti na koju je obračunat i plaćen porez na dobit, to znači plaća se samo jedan put.⁴² Porezni gubitak u ovim dvjema zemljama govori da ako se prilikom utvrđivanja poreza na dobit u poreznoj bilanci iskaže porezni gubitak, tada će se taj porezni gubitak koji je iskazan u poreznoj bilanci koristiti za umanjene porezne osnovice u budućim obračunskim razdobljima, ali ne duže od pet godina.⁴³

NAZIV PRAVNE OSOBE

Obrazac PB-DOB

Identifikacijski broj:

POREZNA BILANCA

za razdoblje od do godine

Red br.	Opis	Oznaka za AOP	Iznos u KN											
A	UTVRĐIVANJE POREZNE OSNOVICE													
I.	FINANCIJSKI REZULTAT ISKAZAN U BILANCI USPJEHA													
1.	Dobit poslovne godine	0 0 1						2	0	0	0	0	0	0
2.	Gubitak poslovne godine (predznak "minus")	0 0 2												
II.	KAPITALNI DOBICI I GUBICI													
3.	Kapitalni dobici iz bilance stanja (članak 7. stavak 4. Zakona i čl. 7. i 18. Pravilnika)	0 0 3												
4.	Kapitalni gubici iz bilance stanja (članak 7. stavak 4. Zakona i čl. 7. i 18. Pravilnika)	0 0 4												
III.	USKLAĐIVANJE RASHODA													
5.	Troškovi materijala, odnosno vrijednost prodane robe iznad iznosa obračunatog po metodi prosječne cijene (članak 9. Zakona)	0 0 5												
6.	Troškovi osobnih primitaka zaposlenih i dr. fizičkih osoba isplaćenih iznad iznosa koji je oslobođen oporezivanja u skladu s posebnim propisima, kao i troškovi osobnih primitaka iz osnove dobiti (članak 10. Zakona i članak 10. Pravilnika)	0 0 6												

⁴² Oporezivanje poreza na dobit u Federaciji BiH: op.cit.

⁴³ Zakon o porezu na dobit FBiH, op.cit., čl. 25.

7.	70% troškova reprezentacije koja se odnosi na djelatnost, kao i ukupni troškovi reprezentacije koji nisu direktno vezani za poslovanje (članak 11. stavak 1. Zakona i članak 11. Pravilnika)	0	0	7															
8.	Dane donacije za humanitarne, kulturne, obrazovne, znanstvene i sportske svrhe iznad 3% ukupnog prihoda, kao i ukupni izdaci za profesionalni sport (članak 11. stavak 2. Zakona)	0	0	8							1	2	0	0	0	0			
9.	Neobavezne članarine komorama iznad 0,1% ukupnog prihoda (članak 11. stavak 3. Zakona)	0	0	9															
10.	Sponzorstva iznad 2% ukupnog prihoda (članak 11. stavak 4. Zakona i članak 11. stavak 4. Pravilnika)	0	1	0															
11.	Rezerviranja za rizike i obveze koje se ne smatraju porezno dopustivim rashodom (članak 12. Zakona i članak 12. Pravilnika)	0	1	1															
12.	Rezerve/rezerviranja kod banaka i društava za osiguranje i reosiguranje iznad 20% dobiti iz bilance uspjeha (članak 16. Zakona)	0	1	2															
13.	Otpisi sumnjivih i spornih potraživanja koji se ne smatraju porezno priznatim rashodom (članak 14. Zakona i članak 14. Pravilnika)	0	1	3															
14.	Novčane kazne i penali (čl. 17. st. 2. Zakona)	0	1	4							1	8	0	0	0	0			
15.	Kamate za neblagovremeno plaćene poreze, doprinose i druge javne prihode (članak 17. stavak 1. točka 2. Zakona)	0	1	5															
16.	Porez na dobit koji je iskazan kao rashod (članak 17. stavak 3. Zakona)	0	1	6															
17.	Donacije političkim strankama (članak 17. stavak 3. Zakona)	0	1	7															
18.	Porez po odbitku koji je plaćen na vlastiti trošak isplatitelja (članak 32. stavak 5. Pravilnika)	0	1	8															
19.	Amortizacija koja je obračunata iznad porezno dopustive visine i ostala amortizacija koja se ne priznaje po poreznoj bilanci (članak 18. Zakona i čl. 15. do 20. Pravilnika)	0	1	9							8	5	0	0	0				
20.	Amortizacija koja nije bila porezno priznata u ranijim godinama (članak 15. stavak 5. Pravilnika)	0	2	0															
21.	Razlika između stvarne (niže) i pune porezno dopuštene amortizacije (čl. 15. st. 4. Pravilnika)	0	2	1															
22.	Ranije više porezno iskorištena amortizacija (članak 15. stavak 4. Pravilnika)	0	2	2															
23.	Vrijednost kapitaliziranih izdataka za razvoj koji se jednokratno otpisuju u porezne svrhe (članak 13. stavak 1. Zakona i članak 13. Pravilnika)	0	2	3															
24.	Amortizacija, umanjenja vrijednosti i otpis izdataka za razvoj koji su u cjelini već iskorišteni u porezne svrhe (čl. 13. Pravilnika)	0	2	4															
25.	Stalna sredstva pojedinačne vrijednosti manje od 1.000 KM koja se jednokratno otpisuju u porezne svrhe (članak 18. stavak 3. Zakona i članak 17. stavak 1. Pravilnika)	0	2	5															
26.	Amortizacija i dr. rashodi stalnih sredstava čija je vrijednost u cjelini već iskorištena u porezne svrhe (čl. 17. stav 1. Pravilnika)	0	2	6															

27.	Vrijednost hardvera i softvera koji se jednokratno otpisuju u porezne svrhe (članak 18. stavak 4. Zakona i članak 17. stavak 2. Pravilnika)	0	2	7															
28.	Amortizacija i dr. rashodi hardvera i softvera čija je vrijednost u cjelini već iskorištena u porezne svrhe (članak 17. stavak 2. Pravilnika)	0	2	8															
29.	Ubrzana amortizacija, ukoliko se ista koristi samo u porezne svrhe (članak 19. Zakona i članak 19. Pravilnika)	0	2	9															
30.	Ranije iskorištena ubrzana amortizacija u porezne svrhe (članak 19. stavak 3. Pravilnika)	0	3	0															
31.	Rashodi/gubici iz osnove likvidacije zavisnog društva (članak 29. Zakona i članak 8. Pravilnika)	0	3	1															
32.	Nedokumentirani i dr. rashodi koji nisu iskazani u skladu s račun. propisima i standardima	0	3	2															
IV. USKLAĐIVANJE PRIHODA		0	2																
33.	Prihodi od dividendi i udjela u dobiti drugih obveznika (čl. 21. Zakona i čl. 21. Pravilnika)	0	3	3							2	2	0	0	0	0	0	0	0
34.	Prihodi od naplate potraživanja čiji je otpis u ranijim periodima bio porezno nepriznat rashod (član 22. Zakona i član 22. Pravilnika)	0	3	4															
35.	Prihodi iz osnova rezervisanja koja su u ranijim periodima bila tretirana kao porezno nepriznat rashod (član 12. stav 5. Pravilnika)	0	3	5															
36.	Neoprihodovana neiskorištena rezervisanja (čl. 12. stav 3. Zakona i čl. 12. stav 4. Pravilnika)	0	3	6															
37.	Prihodi/dobici iz osnova likvidacije zavisnog društva (član 27. Zakona i član 8. Pravilnika)	0	3	7															
38.	Neiskazani prihodi koji su trebali biti iskazani prema računov. propisima i standardima	0	3	8															
V TRANSFERNE CIJENE																			
39.	Razlika između tržišne (niže) kamate i kamate po kreditima od povezanih osoba (članak 17. stavak 1. točka 1. i članak 48. Zakona)	0	3	9															
40.	Razlika između tržišnih (nižih) i vrijednosti stvarnih transakcija s povezanim osobama, za ostale rashode (čl. 45. do 47. Zakona)	0	4	0															
41.	Razlika između tržišnih (viših) i vrijednosti stvarnih transakcija s povezanim osobama, za iskazane prihode (čl. 45. do 47. Zakona)	0	4	1															
VI. OPOREZIVA DOBIT ZA RAZDOBLJE ILI POREZNI GUBITAK ZA RAZDOBLJE																			
42.	Oporeziva dobit (r.b.1 ili 2 +3-4 +5 do19 -20-21 +22-23+24-25+26-27+28-29+30+31+32 -33 do 35 +36-37+38 +39 do 41), veće od 0	0	4	2							2	0	0	3	0	0	0	0	0
43.	Porezni gubitak (r.b.1 ili 2 +3-4 +5 do19 -20-21 +22-23+24-25+26-27+28-29+30+31+32 -33 do 35 +36-37+38 +39 do 41), manje od 0	0	4	3															
VII. POREZNA OSNOVICA																			

44.	Preneseni neiskorišteni porezni gubici iz prethodnih pet godina (osim gubitaka poslovnih jedinica u inozemstvu, RS i BD BiH)	0	4	4															
45.	Ostatak oporezive dobiti (ako je red.br. 42. minus red.br. 44. veće od 0)	0	4	5						2	0	0	3	0	0	0			
46.	Ostatak poreznih gubitaka, ukupno (red.br. 44. veći od red.br. 42.) + red.br. 43.	0	4	6															
47.	Porezni gubici za prijenos (r.br. 46. umanjen za neiskorišteni porezni gubitak za najstariju od prethodnih 5 godina (r.br. 7. obrasca GU-DOB)	0	4	7															
B	OBRAČUNATI POREZ, OSLOBAĐANJA I UMANJENJA POREZNE OBVEZE																		
48.	Porezna osnovica (red.br. 45.)	0	4	8						2	0	0	3	0	0	0			
49.	Obračunati porez (red.br. 45. x 10%)	0	4	9						2	0	0	3	0	0	0			
50.	Porezna oslobođenja (ukupno) , od toga:	0	5	0															
a)	izvoz (čl.31. Zakona i čl.25. Pravilnika)																		
b)	investicije (čl.32. Zakona i čl.26. Prav.)																		
c)	zapošljavanje osoba s invaliditetom i posebnim potrebama (članak 33. Zakona)																		
d)	poslovna jedinica iz RS (čl.34. Zakona)																		
e)	poslovna jedinica iz BD (čl.34. Zakona)																		
51.	Umanjenja poreza (ukupno), od toga:	0	5	1															
a)	plaćeni porez u RS (čl. 35. i 36. Zakona)																		
b)	plaćeni porez u BD (čl. 35. i 36. Zakona)																		
c)	novoo osnovano društvo (čl. 61. Zakona)																		
d)	slobodne zone i korisnici zona (čl.61.Z.)																		
e)	učesće ino kapitala (član 61. zakona)																		
52.	Porezni kredit (ukupno), od toga:	0	5	2															
a)	plaćeni porez na dobit izvan BiH																		
b)	plaćeni porez po odbitku izvan BiH																		
c)	preneseni porezni kredit iz preth.perioda																		
53.	Porezni kredit za prijenos u naredno razdoblje	0	5	3															
	Stanje obveza za porez na dobit																		
54.	Ostatak porezne obveze za porezno razdoblje (red.br. 49. - 50. - 51. - 52.), veće od 0	0	5	4						2	0	0	3	0	0	0			
55.	Ranije korištena porezna oslobođenja koja nisu opravdana u skladu sa Zakonom i Pravilnikom	0	5	5															
56.	Obračunata zatezna kamata na iznose pod 55.	0	5	6															
57.	Uplaćene akontacije i preplate prenesene iz ranijih godina	0	5	7															
58.	Iznos za uplatu (red.br. 54. + 55. + 56. - 57.), veće od 0	0	5	8						2	0	0	3	0	0	0			
59.	Iznos za povrat ili za prijenos u naredno razdoblje (red.br. 57. - 54. - 55. - 56., veće od 0	0	5	9															

U
Dana
Zastupnik poreznog obveznika

M.P.
Certificirani računovoda

Direktor

4.3. Komentar usporednih obračuna poreza na dobit

Može se reći kako harmonizacija poreza podrazumijeva usklađivanje pojedinih poreza, poreznih sustava i mjera poreznih politika između:

- država koje su članice ekonomskih integracija – unutar ekonomski integriranih zemalja, i
- države izvan ekonomskih integracija – to su države koje svoje sustave usklađuju sa sustavima susjednih država koji su važni vanjskotrgovinski partneri.

Bosnu i Hercegovinu karakterizira trenutna neusuglašenost, nepostojanje interesa za harmonizacijom. Obveznici koji posluju na području cijele BiH „trpe“ posljedice takve neusuglašenosti, javlja se loša „poslovna klima“ na investicije, dok Republiku Hrvatsku karakteriziraju potpore za usavršavanje i edukaciju zaposlenika i izdaci za istraživanje i razvoj, te usklađivanje potpora i poticaja sa pravnom stečevinom u EU.⁴⁴

FBiH je specifična i po tome što ima „rezidenta u rezidentu“, kako je navedeno u zakonu: „Ukoliko tijekom poreznog razdoblja gospodarsko društvo-rezident Federacije ostvaruje dobit iz poslovanja, putem podružnice u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu, porez na dobit koji taj rezident treba platiti u Federaciji umanjuje se za iznos poreza koji je platio ili treba platiti za dobit ostvarenu u RS, odnosno u BD“ sukladno članku 32. Zakona o porezu na dobit.

Glavne kategorije PD obrasca prijave poreza na dobit u RH i FBiH prikazati će se u nastavku.

⁴⁴ Agačević S.: op.cit.

Tablica 2. Temeljne kategorije PD obrasca u RH

R. br.	Opis
I.	DOBIT / GUBITAK IZ RAČUNA DOBITI I GUBITKA
II.	POVEĆANJE DOBITI / SMANJENJE GUBITKA
III.	SMANJENJE DOBITI / POVEĆANJE GUBITKA
IV.	POREZNA OSNOVICA
V.	POREZNI GUBITAK
VI.	POREZNA OBVEZA
VII.	POREZNE OLAKŠICE, OSLOBOĐENJA I POTICAJI
IX.	POREZNA OBVEZA NAKON ODBITKA OLAKŠICA, OSLOBOĐENJA I POTICAJA
X.	OBVEZA DOPRINOSA PO OSNOVI OBAVLJANJA DRUGE DJELATNOSTI

Izvor: obrada autora prema zakonskim propisima

Tablica 3: Temeljne kategorije obrasca Porezne bilace u FBiH

R. br.	Opis
A	UTVRĐIVANJE POREZNE OSNOVICE
I.	FINANCIJSKI REZULTAT ISKAZAN U BILANCI USPJEHA
II.	KAPITALNI DOBICI I GUBICI
III.	USKLADIVANJE RASHODA
IV.	USKLADIVANJE PRIHODA
V.	TRANSFERNE CIJENE
VI.	OPOREZIVA DOBIT ZA RAZDOBLJE ILI POREZNI GUBITAK ZA RAZDOBLJE
VII.	POREZNA OSNOVICA
B.	OBRAČUNATI POREZ, OSLOBAĐANJA I UMANJENJA POREZNE OBVEZE

Izvor: obrada autora prema zakonskim propisima

Na temelju tablica 2. i 3. napraviti će se usporedba glavnih kategorija obrasca poreza na dobit u RH i FBiH. Promatrajući sveukupno, vidljive su neznatne razlike između ova dva porezna izvještaja/bilance.

U PD obrascu RH kod prve kategorije **Dobit/gubitak iz računa dobiti i gubitka** popunjava kao i **Financijski rezultat iskazan u bilanci uspjeha** u Poreznoj bilanci FBiH, te se ovi podaci ispunjavaju prema podacima koji se dobiju iz Računa dobiti/gubitka iz prethodne godine (2015.). **Kapitalni dobitci i gubici** u drugoj kategoriji koji se popunjavaju u obrascu Porezne bilance FBiH nisu predviđeni za PD obrazac RH. Kapitalnim dobitcima, odnosno gubitcima u ovom smislu ne smatraju se svi iznosi koji su pripisani pojedinim stvakama kapitala u Bilanci stanja, nego samo oni iznosi koji su (u skladu sa MRS/MSFI) direktno uvećali akumuliranu ili tekuću dobit u bilanci stanja, dok se kapitalnim gubitcima u smislu porezne bilance smatraju samo oni iznosi koji su (također u skladu sa MRS/MSFI) direktno umanjili akumuliranu ili tekuću dobit u Bilanci stanja.⁴⁵

Povećanje/dobiti smanjenje gubitka PD obrasca za RH popunjava se u drugoj kategoriji, koja je jednaka trećoj kategoriji obrasca Porezne bilance FBiH, a odnosi se na **Uključivanje rashoda**.

Kao temeljna razlika između popunjavanja ova dva obrasca navodi se 30% troškova za osobni prijevoz kojeg se popunjava u PD obrascu za RH, dok ga u FBiH nema. Na kraju, vrijednosno usklađenje zaliha koje u obrascu za FBiH ne postoji, ali je predviđeno novim zakonom, odnosi se na rashode koji su nastali na ime evidentiranja zaliha i priznaju se u iznosima iskazanim u financijskom izvješću primjenom metode prosječne nabavne cijene, te rashodi nastali na ime usklađivanja vrijednosti zaliha sa njihovom neto ostvarivom vrijednosti priznaju u poreznom razdoblju u kojem su te zalihe prodane ili otpisane ili uništene.

U RH donacije se odnose na oslobođenja iznad 2% ukupnog prihoda, dok taj postotak u FBiH iznosi 3%, a iz usporedbe je vidljivo i da obrazac u RH ima vrijednosno usklađivanje, dok su u FBiH po novom zakonu to rashodi koji su nastali na ime evidentiranja zaliha i priznaju se u iznosima iskazanim u financijskom izvješću primjenom metode prosječne nabavne cijene, te rashodi na ime usklađivanja vrijednosti zaliha s njihovom neto ostvarivom vrijednosti priznaju se u poreznom razdoblju u kojem su te zalihe prodane, otpisane ili uništene. U FBiH u rubriku **Uključivanje rashoda** popunjavaju se, u odnosu na RH, i neobavezne članarine komorama iznad 0,1% ukupnog prihoda, sponzorstva iznad 2% ukupnog prihoda, rezerve kod banaka i društava za osiguranje i reosiguranje iznad 20% dobiti iz bilance uspjeha, stalna sredstva pojedinačne vrijednosti manje od 1.000 KM koja se

⁴⁵ Dmitrović, M., Salihović, A., Dmitrović, M.: Porezni bilans i porezne prijave za 2011., Porezni savjetnik br 3., 2012., str. 40.

jednokratno otpisuju u porezne svrhe. Vidljivo je kako donacija političkim strankama neće biti u novom obrascu.

Smanjenje dobiti/povećanje gubitka je treća kategorija obrasca u RH, dok je to četvrta kategorija obrasca Porezne bilance u FBiH, a odnosi se na **Usklađivanje prihoda**. U RH, u odnosu na FBiH popunjava se reinvestirana dobit i ukupni iznos državnih potpora, dok u FBiH poreznu osnovicu smanjuju prihodi/dobitci iz osnova likvidacije zavisnog društva.

U obrascu porezne bilance FBiH pod petom kategorijom popunjavaju se **Transferne cijene**, koje se u PD obrascu za RH popunjavaju u drugoj kategoriji pod rednim brojem 24., a odnose se na povećanja porezne osnovice za sve druge rashode.

U RH sljedeća kategorija odnosi se na **Poreznu osnovicu**, dok je to kategorija pod rednim brojem sedam i ne postoji razlike u odnosu na FBiH. Postoji razlika u FBiH, koja se odnosi na šestu kategoriju, a odnosi se na **Oporezivu dobit za razdoblje ili porezni gubitak za razdoblje**, dok se u RH ova stavka nalazi u petoj kategoriji - **Porezni gubitak bez porezne dobiti**.⁴⁶

Porezna obveza, koja se nalazi u šestoj kategoriji PD obrasca u RH, se u Poreznoj bilanci FBiH ne ispunjava.

Porezne olakšice, oslobođenja i poticaji u RH popunjavaju se kao i u FBiH, kao **Obračunati porez, oslobođenja i umanjenja porezne obveze**. Postoje razlike u kojima je Zakonom propisano što se popunjava u obrazac kao olakšica. U RH za razliku od FBiH, postoje olakšice za potpomognuta područja i olakšice za primjenu umanjene stope određenom stopom za poticanje ulaganja, dok u FBiH postoje oslobođenja koja se odnose na investicije, zapošljavanje osoba s invaliditetom i posebnim potrebama, za poslovne jedinice koje su iz Republike Srpske, poslovne jedinice iz Brčko Distrikta, te plaćeni porezi u tim entitetima, oslobođenja za ranije korištena porezna oslobođenja koja nisu opravdana u skladu sa Zakonom i Pravilnikom. Uplaćene akontacije i preplate prenesene iz ranijih godine, te olakšice za plaćeni porez na dobit izvan BiH i tu postoji razlika u odnosu na RH, jer će se u PD obrascu u RH ovo popunjavati kao **Porezna obveza nakon odbitka olakšica, oslobođenja i poticaja**.

U osmoj kategoriji u poreznu obvezu upisuju se još i uplaćeni predujmovi, a u RH postoji i deveta kategorija, za razliku od FBiH, koja se odnosi na **Obveze doprinosa po osnovi obavljanja druge djelatnosti**.

⁴⁶ Dmitrović, M., Salihović, A., Dmitrović, M.: op. cit., str. 128.

5. ZAKLJUČAK

Porez na dobit predstavlja porezni oblik kojim se oporezuje dobit koju ostvare društva kapitala, društva osoba i imovinske vrijednosti obavljanjem svoje gospodarske djelatnosti. Danas je porez na dobit jedan od najvažnijih poreznih oblika u suvremenim poreznim sustavima putem kojeg se ostvaruju brojni učinci kao što je učinak na akumulaciju i investicije, samofinanciranje, organizacijski oblik i sl.

U Bosni i Hercegovini sustav oporezivanja dosta je složen, o čemu svjedoče i izvještaji Svjetske banke, Međunarodne financijske korporacije (IFC), te savjetodavne kompanije „Pricewaterhouse Coopers“.

Prilikom usporedbe između RH i FBiH, može se zaključiti da ne treba birati sustav koji se sastoji od različitih oslobođenja, olakšica i poticaja. Potrebno je smanjiti neučinkovitost postojećih oslobođenja i olakšica uz širenje istih na one koje će biti usmjerene na povećanje gospodarske aktivnosti u ovim zemljama. Kada bi se donosila odluka gdje će poduzetnik registrirati djelatnost, moglo bi se reći da bi prvi izbor bio BiH, vodeći se Zakonom o porezu na dobit koji je predhodio novom Zakonu o porezu na dobit u FBiH, jer ona ima nižu stopu poreza na dobit - 10%, a ključni razlog je taj što se u starom zakonu obveznik potpuno oslobađao poreza na dobit kojima je prihod od izvoza prelazio 30% ukupnog prihoda. To je bio razlog zbog kojeg su strani investitori preseljavali svoju djelatnost u BiH.

Republika Hrvatska je, što se tiče izgrađenosti poreznog sustava, u trendu sa zemljama Europske unije. Ima zakonodavni okvir za sankcioniranje neprihvatljivih oblika ponašanja poreznih obveznika. Pravednost u oporezivanju postiže se na dva načina i to kroz zakonodavni okvir i poticanje na etično postupanje poreznih službenika, kao i poreznih obveznika. Izbjegavanje plaćanja poreza u Republici Hrvatskoj nastaje dijelom kao posljedica nepotpunosti zakonske regulative i/ili neučinkovitosti institucija, a dijelom i kao posljedica niskog poreznog morala.

Prvi korak do oporezivanja dobiti u RH i FBiH je sastavljanje obrasca za prijavu poreza na dobit, koju ispunjava poduzetnik i na temelju te prijave utvrđuje se porezna osnovica na temelju računovodstvenih propisa, kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, no iako služi istoj svrsi i ima zajednički cilj, obrazac u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini nije jednak i postoje male razlike u nazivima kategorija i njihovom broju. Prema podacima iz računa dobiti i gubitka popunjava se u RH kategorija Dobit/gubitak iz

računa dobiti i gubitka, koja se u FBiH naziva Financijski rezultat iskazan u bilanci uspjeha. Također, kategorija Kapitalnih gubitaka/dobitaka, koja je iskazana u obrascu FBiH, nije predviđena za RH. U obrascu RH osobni prijevoz oporezuje se po stopi od 30%, dok ta stavka ne postoji u FBiH, kao ni vrijednosno usklađenje zaliha, no ono je predviđeno novim zakonom. Također, donacije su u RH oslobođene oporezivanja iznad 2% ukupnog prihoda (dok je u FBiH 3%), a porezne obveze (koja u RH obrascu postoji) u FBiH nema.

Unatoč neznatnim razlikama u načinima oporezivanja dobiti u ove dvije države, cilj svih poduzeća je ostvariti što veću dobit uz što manje troškove poslovanja i što manje plaćenog poreza. Stoga bi porezni sustav trebao predstavljati gospodarsku sliku zemlje. Stimulirajući porezni propisi trebali bi privući inozemne investitore, spriječiti odljev u područje sive ekonomije i omogućiti veću konkurentnost tuzemnih gospodarskih subjekata, a porez na dobit je jedan od čimbenika koji će olakšati donošenje odluka od mjesta i načina investiranja.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Dmitrović, M., Salihović, A., Dmitrović, M.: Porezni bilans i porezne prijave za 2011., Porezni savjetnik br 3., Revicon, 2012.

ZAKONI:

1. Narodne Novine: Zakon o porezu na dobit, Narodne Novine broj 50/16177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14 i **50/16**.
2. Službene Novine Federacije BiH: Zakon o porezu na dobit FBiH, Službene novine FBiH broj 15/16
3. Službeni glasnik Republike Srpske: Zakon o porezu na dobit RS, Službeni glasnik RS broj 94/15

IZVORI S INTERNETA

1. Agačević, S. (2013.): Direktni porezi, Trendovi u BiH i zemljama okruženja, str. 2., [Internet], Raspoloživo na: www.feb.ba/wp-content/uploads/2013/09/Sanela-Agačević.ppt [20.08.2016.]
2. Agačević, S. (2011.): Kuda idu direktni porezi?, (Internet), raspoloživo na: www.revicon.info/.../Direktni%20porezi%20BiH%20Sanela%20Neum%202011.ppt [21.08.2016.]
3. Ekonomski institut Sarajevo (2016) Procjena pozicije Kantona Sarajevo u raspodjeli prihoda od indirektnih poreza u BiH, [Internet], raspoloživo na: http://vlada.ks.gov.ba/sites/vlada.ks.gov.ba/files/procjena_pozicije_ks_u_raspodjeli_prihoda_od_indirektnih_poreza_u_bih.pdf [26.08.2016.]
4. FBiH: Zakon o porezu na dobit loš za izvoznike (2016.); [Internet], raspoloživo na: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/fbih-zakon-o-porezu-na-dobit-los-za-izvoznike> [14.08.2016.]
5. Hadžimehanović, H. (2013.): Predstojeće izmjene u poreznom sistemu, str. 8. [Internet] raspoloživo na:

<http://www.revicon.info/dokumenti/neum2013/2.HajrudinHadzimehanovic.pdf>
[22.08.2016.]

6. Izmjene poreznih zakona, Porezne novosti (2014.), [Internet], raspoloživo na: <http://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/tax/articles/tax-alert-november-2014.html>
[20.08.2016.]
7. Lazović-Pita, L. i Pita, S.: Poreski izdaci u sistemu poreza na dobit-primjer Bosne i Hercegovine; [Internet], raspoloživo na: www.ijf.hr/upload/files/file/javna_potrosnja/Lazovic_Pita-Pita.pdf [19.08.2016.]
8. Oporezivanje porezna na dobit u Federaciji BiH (2015.), [Internet], raspoloživo na: [http://pufbih.ba/v1/public/upload/files/Porez%20na%20dobit%20\(2\).pdf](http://pufbih.ba/v1/public/upload/files/Porez%20na%20dobit%20(2).pdf)
[21.08.2016.]
9. Porez na dobit – Na što treba obratiti pažnju do kraja 2013., [Internet], raspoloživo na: <http://lider.media/aktualno/tvrtke-i-trzista/poslovna-scena/porez-na-dobit-na-sto-treba-obratiti-paznju-do-kraja-2013/> [20.08.2016.]
10. Porezna uprava: Porez na dobit - Utvrđivanje godišnjeg poreza, godišnja porezna prijava, dostupno na: http://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19197 [11. 08. 2016.]
11. Šta donosi novi Zakon o porezu na dobit u Federaciji BiH: Ista stopa poreza ali će ga plaćati više kompanija (2016.); [Internet], raspoloživo na: <http://faktor.ba/sta-donosi-novi-zakon-o-porezu-na-dobit-u-federaciji-bih-ista-stop-a-poreza-ali-ce-ga-placati-vise-kompanija/> [14.08.2016.]

POPIS GRAFIKONA I TABLICA

GRAFIKONI

Grafikon 1: Stope poreza na dobit od 2010. godine do 2016. godine.....	20
--	----

TABLICE

Tablica 1: Ostvareni porezni prihodi u Federaciji BiH u 2012. godini.....	11
Tablica 2: Temeljne kategorije PD obrasca u RH.....	30
Tablica 3: Temeljne kategorije obrasca Porezne bilance u FBiH	30

SAŽETAK

Porez na dobit jest porez što ga trgovačka društva plaćaju na ostvarenu dobit, tj. na razliku prihoda i rashoda. Taj se porez u nekim zemljama obično naziva porezom na dohodak trgovačkih društava, tj. pravnih osoba, za razliku od poreza na dohodak koji plaćaju fizičke osobe. Porez na dobit jedan je od važnijih poreza u svakoj državi, a poduzeća ga plaćaju na ostvarenu dobit tijekom promatranog razdoblja, najčešće tijekom jedne kalendarske godine.

Ovaj fiskalni oblik prikazuje gospodarsku aktivnost poduzeća, a porezni obveznici su sve fizičke i pravne osobe koje obavljaju gospodarsku aktivnost s ciljem stjecanja dobiti. U mnogim zemljama cilj je putem poreza na dobit privući investitore preko smanjenja porezne osnovice ili pak preko nižih poreznih stopa.

U radu je prikazano oporezivanje dobiti u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini u skladu s zakonskim određenjima, te su analizirane razlike u provedbenom postupku pri izradi porezne bilance odnosno prijave poreza na dobit. Porezni sustav trebao bi predstavljati gospodarsku sliku zemlje, U Bosni i Hercegovini sustav oporezivanja dosta je složen, dok Republika Hrvatska, što se tiče izgrađenosti poreznog sustava, u trendu je sa zemljama Europske unije.

Ključne riječi: porez na dobit, Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina

SUMMARY

All companies pay profit tax on its profit, regarding difference between incomes and expenses. This tax in some countries is called as corporate tax on incomes for companies or legal persons, and it is different from income tax which are citizens obligated to pay. Profit tax is one of the most important taxes in every country, and companies are paying profit tax for some certain period of time, which is mostly one calendar year.

This fiscal form shows the economic activity of the company, and taxpayers are all natural and legal persons which are performing any kind of economic activity with profit gain as its goal. In many countries, the goal is through income tax by reduction in the tax base or through lower tax rates attract investors.

Thesis shows profit taxation in Republic of Croatia and Bosnia and Hercegovina in accordance with legal determinations and the differences in implementing the procedure in the preparation of tax balance sheet and the income tax returns are analyzed. The tax system should represent the economic state of the country. In Bosnia and Herzegovina tax system is quite complex, while in the Republic of Croatia construction of the tax system goes with the trends of the EU countries.

Key words: profit tax, Republic of Croatia, Bosnia and Hercegovina